

Stoppa utslagningen av synskadade

Valet 2022

Stoppa utslagningen av synskadade!

Brist på politisk handling och snålare lagtolkningar gör att synskadade hamnar i en alltmer utsatt situation. I dagsläget berövas blinda och andra synskadade i allt högre grad rättigheter och möjligheter som tidigare var självklara. Politiken måste ändras och inriktas på att bryta det utanförskap som nu växer. Inför valet lägger Synskadades Riksförbund därför fram konkreta förslag för att stoppa utslagningen och värna människovärdet. Vi vill se initiativ för:

- Rätten till färdtjänst för blinda och gravt synskadade – för att kunna handla livsmedel och behålla sociala kontakter.
- Rätten till trygghet för äldre med synnedsättning – att kunna veta vem från hemtjänsten som finns i det egna hemmet.
- Rätten till ledsagning – för att vardagen ska fungera och för att klara grundläggande friskvård.
- Rätten till jämlika villkor i skolan – bland annat att även blinda har rätt till ett skriftspråk.
- Rätt till stöd för synskadade att använda digital teknik och fullgoda alternativ för dem som saknar den möjligheten.

För övergripande information om SRF:s intressepolitik kontakta:

Lennart Karlsson, intressepolitisk handläggare

lennart.karlsson@srf.nu

08-39 91 60

Per Wictorsson, chef intressepolitiska gruppen

per.wictorsson@srf.nu

08 -39 93 36

Fokus digitalisering

Ta krafttag mot det digitala utanförskapet

Mer än en miljon svenskar saknar idag möjligheter att använda datorer och smarta mobiler, bland andra en stor grupp äldre. Utmaningarna är också stora för många personer som är blinda eller har svårare synnedsättningar. Den snabba digitaliseringen har redan lett till ökade klyftor i samhället. Synskadades Riksförbund efterlyser samlade politiska insatser för att på allvar motverka det digitala utanförskapet.

Våra förslag:

- Ge alla möjlighet att använda e-legitimation. Bland annat för likvärdiga möjligheter att ta del av e-tjänster inom sjukvård och kommunal service.
- Inför krav på att digitala plattformar inom skolan ska vara fullt tillgängliga, så att de kan användas även av elever och vårdnadshavare med synnedsättningar.
- Bilda ett råd för att främja inkluderande digitala lösningar inom arbetsliv och högre utbildningar, så att ny teknik öppnar arbetsmöjligheter för fler istället för att stänga dem.
- Inför en skyldighet för offentligt drivna verksamheter att göra sina interna IT-system tillgängliga, så att denna arbetsmarknad fungerar för synskadade med rätt kompetens.
- Ge äldre med synnedsättning rätt till särskilt stöd för att kunna använda digital teknik i vardagen och erbjud alternativ i form av personlig service till dem som inte har den möjligheten.

För mer information kontakta:

Henrik Götesson, intressepolitisk handläggare

henrik.gotesson@srf.nu

08-39 91 49

Fokus ledsagning

Rädda rätten till ledsagning för synskadade

Allt fler blinda och personer med svår synnedsättning nekas rätten till ledsagning, trots att insatsen kan vara helt avgörande för att kunna leva som andra. I praktiken innebär det att rörelsefriheten blir starkt begränsad för många med synnedsättning i vårt land.

Bit för bit har lagstiftningen urholkats. Genom en rad beslut i kommuner och förvaltningsdomstolar har blinda och personer med svår synnedsättning successivt berövats rörelsefriheten. Synskadade nekas idag regelmässigt rätten till ledsagning enligt LSS, Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. På tio år har antalet som har ledsagning enligt LSS sjunkit med över 60 procent.

En kraftig synnedsättning påverkar livet på nästan alla områden. Då behövs ledsagning för att synskadade ska kunna leva det aktiva, delaktiga och jämlika liv som lagarna syftar till. Att kunna ta sig till affären, att hålla sig rörlig och frisk, att vara socialt aktiv och få vardagen att fungera. Insatsen ledsagning kom till just för detta. Men kommunerna hävdar numera att det inte räcker att vara blind eller ha en kraftig synnedsättning för att få ledsagning enligt LSS.

När blinda och dövblinda systematiskt nekas rätten till ledsagning har något viktigt gått sönder i den svenska välfärden. Det krävs politiska initiativ för att ändra på det. LSS måste lagas!

Våra förslag:

- Lägga förslag i Riksdagen som förtydligar att personer med svår synnedsättning, blinda och dövblinda ska ingå i personkretsen för LSS och ha rätt till insatsen ledsagning.
- Utveckla insatsen ledsagning och beskriv vad den ska innehålla för att bättre täcka behoven hos personer som har en svår synnedsättning, är blinda eller dövblinda.

För mer information kontakta:

Mikael Ståhl, intressepolitisk handläggare
mikael.stahl@srf.nu
08-39 92 91

Fokus jämlik skola

Riv hindren för en jämlik skola!

Barn och unga med synnedsättning missgynnas år efter år i den svenska skolan. Det är till och med så att delar av skollagen står i vägen för likabehandling, vilket lett till upprepad kritik från FN.

Så länge elever som är blinda eller har en svår synnedsättning inte garanteras god undervisning i punktskrift berövas de rätten till ett skriftspråk, och så länge skolor kan neka att ta emot barn med synnedsättningar kan vi inte tala om ett fritt skolval. När material på digitala lärplattformar inte görs fullt tillgängligt blir delar av undervisningen dessutom exkluderande för gruppen.

Synskadades Riksförbund uppmanar riksdagens partier att riva de hinder som fortfarande finns och ge barn och unga med synnedsättning jämlika möjligheter i skolan.

Våra förslag:

- Skriv in rätten till punktskriftsundervisning i skollagen, som de har gjort i Norge. Elever som är blinda eller har en svår synnedsättning måste garanteras möjligheter att utveckla sitt skriftspråk, genom en god och fortlöpande undervisning i punktskrift av personal med relevant kompetens.
- Inför en ordning där pengar öronmärks till elever med synnedsättning och andra särskilda behov. Stödet måste följa eleven istället för att försvinna in i skolans generella budget.
- Ställ krav på att digitala plattformar inom skolan ska vara fullt tillgängliga, så att de kan användas av både elever och vårdnadshavare som har en synnedsättning.
- Ta bort de diskriminerande undantagen i skollagen som gör det möjligt att neka en elev med synnedsättning eller annan funktionsnedsättning plats på en skola och att neka eleven skolskjuts till den skola som elev och vårdnadshavare har valt.

Läs mer i dokumentet ”Initiativ för en skola med lika möjligheter”.

För mer information kontakta:

Cecilia Ekstrand, intressepolitisk handläggare

cecilia.ekstrand@srf.nu

08-39 91 60

Fokus färdtjänst

Värna rätten till färdtjänst för synskadade

Rörelsefriheten för synskadade är idag hotad. I vissa regioner har personer som är blinda eller har en svår synnedsättning helt nekats färdtjänsttillstånd och Högsta förvaltningsrätten sa hösten 2021 nej till att ompröva ett sådant beslut. Därför måste nu färdtjänstlagen reformeras så att den kan bidra till social inkludering.

Tanken med färdtjänsten är att personer med funktionsnedsättning, i likhet med andra, fritt ska kunna bosätta sig, arbeta, studera och ha en aktiv fritid. Men en allt snävare lagtolkning gör detta omöjligt. Synskadade berövas idag rörelsemöjligheter som är självklara för andra i vårt land.

Sedan mitten av nittiotalet ses färdtjänsten inte längre som ett bistånd, utan som en trafikform. Många som ansöker om färdtjänst blir därför hänvisade till att använda en annan trafikform: kollektivtrafiken. Men trots att mycket har gjorts för att den allmänna kollektivtrafiken ska bli mer tillgänglig även för personer med synnedsättning så är trafikformerna inte jämförbara. Hur mycket åtgärder som än vidtas så kommer personer som är blinda eller har kraftigt nedsatt syn aldrig att kunna förflytta sig från hållplatsen till slutdestinationen i en miljö som är helt eller delvis okänd. Även på kända platser kan trafikmiljön innehålla så stora risker att det blir omöjligt för den som inte ser att resa säkert på egen hand.

Resultatet av den lagtillämpning som håller på att växa fram blir att synskadade tvingas undvika vissa resor eller inte kan resa alls. De måste tacka nej till att hälsa på släkt och vänner för att de inte hittar hela vägen till och från busshållplatserna. I värsta fall får de tacka nej till arbete för att vägen till kollektivtrafiken innebär en alltför stor risk att skada sig. Den som söker nytt arbete riskerar att inte ens kunna ta sig till jobbintervjun. I praktiken innebär detta social exkludering och ökande risker för isolering.

Det står i strid med den inriktning för funktionshinderpolitiken som antogs av riksdagen 2017. Där står att ”individuella stöd och lösningar kan vara avgörande för individens möjlighet till delaktighet ... Indivi-

duella stöd och lösningar kan ses som kompensation av brister i samhällets utformning eller som kompensation av funktionsförmåga.”
Färdtjänsten nämns specifikt som ett viktigt sådant individuellt stöd.

När tillämpningen av färdtjänstlagen går stick i stäv med funktionshinderpolitiken, när en ny rättspraxis gör att tusentals synskadade riskerar att bli av med sina färdtjänsttillstånd, då måste lagstiftningen ändras.

Synskadades Riksförbund uppmanar riksdagens politiker att stärka färdtjänstlagen.

Vårt förslag:

- Gör det tydligt att blinda och personer med svåra synnedsättningar, som har svårt att orientera sig eller röra sig säkert i trafikerade eller för dem främmande miljöer, ska ha rätt till färdtjänst.

För mer information kontakta:

Jimmy Pettersson

jimmy.pettersson@srf.nu

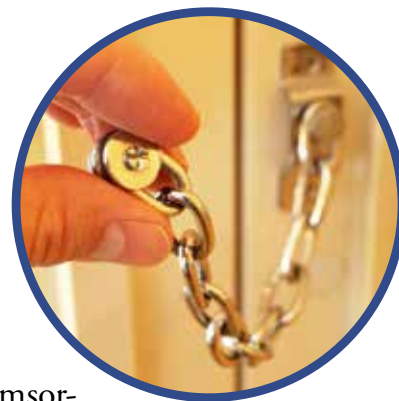
08-39 94 46

Fokus livsvillkoren för äldre med synnedsättning

Förbättra livsvillkoren för äldre med synnedsättning

Coronapandemin har blottat stora brister inom äldreomsorgen och visat att äldre med synnedsättning är särskilt sårbara. Gruppen riskerar i högre grad än andra att bli isolerade och förlora möjligheterna att vara aktiva och bevara hälsan. Bland personer över 70 år har mer än en tredjedel någon av de vanligaste ögonsjukdomarna, åldersförändringar i gula fläcken eller glaukom.

En synförlust innebär att individen ofta upplever minskad kontroll och ökad otrygghet. Utan rätt stöd blir dessutom vardagliga sysslor svåra eller omöjliga att klara på egen hand, samtidigt blir den personliga rörligheten begränsad. Därför behövs flera konkreta åtgärder för att förbättra delaktigheten och tryggheten för äldre när synförmågan sviktar.

Våra förslag:

- **Gör hemtjänsten tryggare för äldre med nedsatt syn.**

10 eller 15 olika personal från hemtjänsten är idag en realitet som skapar otrygghet för många äldre. För den som är blind eller har en kraftig synnedsättning blir det särskilt problematiskt. Det är nästan omöjligt att veta vem som kommer in i det egna hemmet och hur länge de stannar. Stabilare bemanning där den enskilde och personalen känner varandra är nödvändigt för att öka både kvalitet och trygghet. Inför därför nationella riktlinjer för bemanning inom hemtjänsten och en skyldighet för kommunerna att ha tydliga, uppföljningsbara mål för kvalitén, bland annat i form av antal personal per enskild hemtjänstberättigad. Äldre med synnedsättning ska också ha rätt att på förhand få veta vem från hemtjänsten som kommer.

- **Stärk synkompetensen och förebygg isolering.**

Antalet äldre ökar kraftigt och ju äldre vi blir desto vanligare är det med syn- och hörselnedsättningar. I förslagen till ny socialtjänstlag betonas vikten av förebyggande arbete, både för individens hälsa och självständighet men också för att sänka kommunernas kostnader. Äldre med syn- och hörselnedsättningar är idag missgynnade och får inte samma organiserade stöd som exempelvis diabetes- och strokepatienter.

Stärkt syn- och hörselkompetens behövs därför i de flesta kommuner i landet. De kommuner som sedan tidigare har satsat på att införa en funktion som syn- och hörselinstruktör kan tjäna som bra förebilder. De har insett att förebyggande stöd och anpassning i hemmiljön är bra både för den enskilde och för kommunen. Ge därför Socialstyrelsen i uppdrag att utreda och föreslå hur syn- och hörselkompetensen kan utvecklas i kommunerna och hur en god samverkan med regionernas syn- och hörselrehabilitering ska etableras i hela landet.

- **Motverka digitalt utanförskap för äldre med synnedsättningar.**

Digitaliseringen skapar nya möjligheter för många men svårigheter och sämre service för andra. Effekten är ökade klyftor som handlar både om möjligheter att ta till sig den nya tekniken och om att ha råd med den. Äldre med synnedsättningar har dubbla utmaningar och löper extra stor risk att hamna i digitalt utanförskap. Detta kommer utöver andra risker för isolering och svårigheter att delta i samhället som synnedsättningen innebär. Eftersom digitaliseringen på ett genomgripande sätt påverkar alla samhällssektorer, måste stat, regioner och kommuner samverka för att undvika ytterligare exkludering. Vi vill att några grundläggande principer ska antas och tillämpas på alla samhällsnivåer. Ett par av dem är:

- Ge äldre med synnedsättning och andra funktionsnedsättningar rätt till särskilt stöd för att kunna använda digital teknik i vardagen. Utbildning och support behöver anpassas efter den specifika målgruppen.
- Erbjud alternativ i form av personlig service till dem som inte har möjlighet att använda digital teknik. När nya digitala lösningar införs måste frågan om allas möjlighet till delaktighet alltid prioriteras.

För mer information kontakta:

Mikael Ståhl
mikael.stahl@srf.nu
08-39 92 91

Synskadades Riksförbund är landets företrädare
för personer med synnedsättning.

Synskadades Riksförbund · 122 88 Enskede
tel: 08-39 90 00 · fax: 08-39 93 22
info@srf.nu · www.srf.nu